

Školní rok 1944/15.

Školní rok začal jako obvykle dne 16. září. Počátek a konec škol.
ve třídě - slibami Božími. Pravidelné vyu-
čování počalo ve čtvrtek dne 17. září a trvalo
bez přerušení až do konce škol. roku.

Školní rok ukončen slavnostně ve čtvrtek
dne 15. července 1945. Zástupci všech školních škol
po slavných slibech Božích shromáždilo se
u výjimečných učitelů v slavnostně ozdobené třídě
školy v Branišově, v jejímž čele byl krásně
dekorovaný obraz Jela Veličinstva, kdež slovy
dojemnými vyličen jim běh válečného roku
a vyznamenal všech ve zbraních stojících.

Zástupci i učitelstvo složilo slavný slib věrno-
sti a lásky ke zemi i širší vlasti, jakož i k vne-
šenímu, starému mocnáři.

Vlastenecké básně střídaly se s písničkami, na
konec pak zapěna Rakouská národní hymna
a provedeno třikrát nadšeně: „Sláva!“

Všichni odcházeli v přesvědčení, že naše spra-
vedlivá věc zvítězí, musí.

Po slavnosti shromáždění učitelstvo školních
škol nastalo prostřednictvím o. k. okr. hejtmun-
ství v Humpolci projev loyality ke stupňům
královu.

Školní rok, jehož začali jsme s klidnými
pocitů, zvláště když počet nepřátel naší říše se
hrozivě zvětšoval, proběhl za mimořádných
poměrů. Počali jsme jej však s pocitů důvěry
ve správnost státní správy a naší branné
armády. Vítězné úspěchy naší armády ve
spojení s armádou spojence naší říše budí v nás
pevnou důvěru v konečné vítězství a přiměl
pro nás právě světodějné válečné události.

jest našim právům, pouhou a nadějí, že na základě těchto slavných vítězství zcela ve smyslu mírumilovných intencí jeho Veličenstva našeho císaře a krále v brzkou opět se vkleme nad naši vlasti krásná duha míru, že opět nastanou klidné poměry, normální a že během budoucího roku rozvine se nový život, položí v našem školství a povede k dalšímu rozvozu, jenž bude nadějí nejlepší v naší budoucnosti.

Důležitá události z dějin Nejvyššího panujícího rodu.

V den ^{narodiny} jeho Veličenstva nejmilostivějšího císaře a krále Františka Josefa I. (r. 1914) účastnil se správce školy se školní mládeží slavných služeb Božích.

Poněvadž den jmenin ~~je~~ jeho Veličenstva připadl na neděli, přítomni byli rodiče a učitelé při slavných službách Božích v sobotu dne 3. října 1914.

I v den jmenin jejího Veličenstva zemřela císařovna a královna, přítomen byl správce školy se školní mládeží při službách Božích v Branišově.

Dne 8. února 1915 narodil se její císařské Výsosti arcikněžně Fittl, choti vněšeného následníka trůnu, v Schönbrunnu u Vídně princ Robert, Karel, Ludvík.

Dne 20. června 1915 slavili jeho císařská Výsost arcikněžně František Salvator a její císařská Výsost paní arcikněžna Marie Valerie, nejmladší dcera jeho Veličenstva, stříbrnou svatbu.

Dne 17. července 1915 zemřela v Badenu její císařská Výsost arcikněžna Marie, Karolina, Ludovika, Kristina, vdova po jeho císařské Výsosti arcikněžeti Reimerovi, ve stáří 90 let, nejstarší člen vněšeného panujícího rodu.

Letošní Nejvyšší narozeniny Jeho Veličenstva slavili národové rakouští opět v roce válečném. Správce školy se školní mládeží účastnil se slavných služeb Božích, načež shromáždění učitelstvo všech škol farnosti branišovské použilo této příležitosti, aby právě v této vážné době svému císaři a králi osvědčilo, že v této historické době tím více lne v uctě a nadšené oddanosti k stáříckému svému mocnáři a pěstí i naší vlasti.

Přání, aby tak jako kabexpečena je vnese ní osobě neochvějná přichylnost, oddanost, láska a ucta všech národů této říše, rovněž tak kajistěno bylo konečné vítězství slavné armády naší, v níž všichni pevně doufáme, jakož i přání všeho učitelstva a mládeže školní, aby Hospodin ještě dlouhá a dlouhá léta zachoval nám našeho vroucně milovaného císaře a krále karla o. k. okresnímu hejtmanství v Humpolci s prosbou, by předneseno bylo na stupních trůnu.

Atentát sarajevský, výstřel 19. letého Gavila První rok světové války Principa, byl signálem k světové válce. Že procesu, který s Principem a jeho družky, celkem 24 osobami, v Sarajevě 12. října byl zahájen, jest známo, že motivy útočníků byly politické. Jednocení všech jichoslovanců a vznik velkorebské říše ma. i. k. Rakousko-Uherska byly jejich politickým cílem. Tyto Rakousko-Uhersku Bosnu a Hercegovinu, Chorvatsko a Slavonii, Dalmacii, část Istriie a jihoherské provincie Banát a Bačku, kteráka všechny kraje obývané Srby a přičítati je k Srbku, to bylo cílem velkorebské propagandy, v její službách byl plán atentátu

nejem vymyšlen, ale i proveden. Uhořníci
odpykali si své složitý - válečný soud,
před něž byli postaveni, vynesl 30. října
1914 pět rozsudků smrti, jeden doživotní
tábor a deset rozsudků od 3 do 20 let -
ale svět byl naprálen.

Dne 28. července ¹⁹¹⁴ vypukla válka rakousko-
srbská, kterou vyhlásilo Rakousko-Srbku,
odůvodnivši ji výslovně v manifestě jeho
Veličenstva císaře a krále Františka Josefa
k národům tím, že v srbském království stá-
le otevřeněji vystupují snaha, nerozlučné
spojení rakousko-srbské násilně odděluou-
ti. V následném ultimatu Rakouska-Srb-
sku panesena proti srbské vládě vyžádala, že
býpěla a nepotlačila rejdy, čelící proti moc-
nářství a jeho celistvosti. Z deseti požadavků,
které Rakousko srbské vládě 23. července po-
dala, ochotna byla srbská vláda přijati
pouze ty, které se nedotýkaly suverenity
srbského státu; tato odpověď však byla Ra-
kouskem uznána za nedostatečnou. Rakou-
ský vyslanec baron Giesl opustil Bělehrad,
srbský dvůr a vláda přeložily své sídlo
do Kragujevace. V Rakousku vyhlášena
dne 26. července ¹⁹¹⁴ mobilisace 8 armádních
sborů, v Srbku mobilisace celé armády.

Ža diplomatického jednání, které bylo
mjím páhájeno a jehož účelem bylo zachova-
ní Evropské míry, Rusko se postavilo po bok
Srbka, Německo po bok Rakouska. S ne-
úspěchem setkaly se pokusy o zachování mí-
ru a pokračovalo několikadenní násilné
vyjednávání evropské diplomacie. Selhal po-
kus anglického zahraničního ministra sira
Eduarda Greya přiměti Rakousko k prodlouže-

i milhity, dané Prusku, s meddarem projekt
 t, sprostředkování čtyř vlád (Anglie, Francie,
 a Německa a Itálie), které měly učiniti ná-
 mí, klak, poněkud ve Vídni i v Petrohradě ve
 prospěch míru, s meddarem skončilo přímé
 iško- vyjednávání mezi Rakouskem a Ruskem,
 šk, kterémuž přistala konečně i výměna tele-
 cho- gramů mezi císařem Vilémem a carem
 ího Mikulášem. Na rakouskou mobilisaci odpo-
 řad- vědělo Rusko mobilisací, na ruskou mobi-
 ílá- lisaci Německo vyhlášením „stavu hrozičích
 í nebezpečí války.“ V obraně proti Rusku vy-
 ou- hlášena byla v Rakousku dnem 1. srpna
 kl- 1914 všeobecná mobilisace vojska, námoř-
 íe nictva, obou zemských obran, jakož i vy-
 uoc- svání a svolání domobraný první výjevy.
 íku, 31. července, německá vláda ultimátem vy-
 ho- křvala Rusko, aby během 12. hodin svou
 í mobilisaci odvolalo a když se tak nestalo,
 íly vyhlásilo Německo Rusku válku dne 3. srpna
 ía- 1914. Na všeobecnou mobilisaci Německa
 íou- počala Francie mobilisovati. Německo vy-
 íd, hlásilo ji válku dne 4. srpna. Dne 2. srpna
 í obrátilo se Německo na vládu belgickou se
 í žádostí, by dovolila belgickým územím při-
 í chod německému vojsku proti Francii. Tím
 í všel nový činitel v evropskou kápletku.
 ío- Belgie odmítla, odvolávajíc se na garanto-
 íovanou jí všemi státy neutralitu, a když
 í německé vojsko vstoupilo na belgickou půdu,
 íce vyhlásila Anglie 5. srpna válku Německu.
 í mí- Tehorž dne vyhlásilo i Německo válku Belgii.
 í Nejmohtnější státy evropské stály ve svě-
 í ro- tovéh požáru. Neutrálními zůstaly pouze
 í a severní státy skandinávské, ve střední Evropě
 í uče- Švýcars, na pyrenejském poloostrově Španěly

a Portugalsko, v balkánských státech Bulharsko, Řecko a Rumunsko, konečně Itálie a Turecko. Že válčící již státy vyprovoděly válku Rakousko-Rusku dne 7. srpna, téhož dne Prusko-Německu. 1. Černá Hora přichovála na pomoc a dne 8. srpna vyprovoděla válku Rakousku, 12. srpna Německu. Anglie a Francie vyprovoděly válku Rakousku dne 13. srpna. Válka vstoupila však i do Asi. Japonsko použilo pomoci se německé kolonie v Číně Kiaučau. Německo vidouc nebyti vyhlásilo japonsku válku dne 19. srpna, dne 22. srpna pak Rakousko japonsku. Konečně Rakousko dne 28. srpna vstoupilo ve válčný stav i s Belgií. Než minul rok války i Itálie a Turecko byly strženy do vln světových událostí. 30. října 1914 vyprovodělo Rusko válku Turecku. Islamský svět a celý Orient se pohrnul, Anglie a Francie se solidarity s Ruskem vyhlásily 2. listopadu Turecku válku, téhož dne Prusko Turecku, 3. listopadu pak Turecko Černé Hoře a Belgií. Dne 23. května 1915 vstoupila se Itálie sama do boje opustivši svůj původní program neutrality, a vyhlásivši válku Rakousku. Zařazením Turecka do evropské války vytvořeno nejen čtvrté velké bojiště evropské, nýbrž vstoupila i téměř celá Asie do světové války, mobilisací asijského Turecka. Do ostatních částí světa přenesena byla válka evropská i ze strany jiné. Francouzské Maroko vyžvalo k odjezdu konsuly německé a rakouské. Současně Anglie v Africe přenesla válku do německých kolonií, do západní a východní německé Afriky, do Kamerunu a

l. Toga a vyžádala si pomoc pro „mateřskou
e. zemi“ v americké Kanadě a v Australii.
to Na evropských bojištích braly se octlo bílé,
v. žluté, hnědé a černé plémě. Evropská válka
stala se světovou válkou. Něk. se pot. s rokem.
dě. ušel, vyhlášeno bylo 21. válka a bojovalo se
na moři, ve vzduchu, na zemi, ba i pod
zemí. Konečně dne 21. srpna 1915 vyprovodila
Italie válku Turecku.

li Něk. ani na tom není dosti. Nátlak
čtyřdohody na státy balkánské, zejména
na Rumunsko a Bulharsko, jímž slibováno
jest po porážce Turecka a usazení se Ruska
v Čerchradě volný výjezd loďstvem Bosporu
a Dardanellami k černému moři do Středo-
zemního moře, k mezinárodnímu a dovo-
nim uvedených loďstev, jest povážlivě
ohrožený, byť i marný stejně jako na Pecko.
A stejně tak strhuje Anglie do světového po-
žáru i Portugalsko slibem rozmmování
jeho africké državy Angoly na útraty
Německa usilující také o vyplácení Německa
z jihozápadní a východní německé Afriky.
Dnes stojí proti sobě milionové armády
a slibány jsou miliardové poklady. Smír-
né vyrovnaní existujících protiv a kájmí
ustoupilo rozhodování zbraní.

Byl-li první týden světové války je-
ště týdnem rakousko-srbského sporu, týdnem
horečné, ale marné činnosti evropské diplomacie,
usilující o lokalizování evropského požáru,
druhý týden byl již týdnem všeobecné
evropské mobilisace, týdnem vyprovokování
všech válek. Třetí týden znamenal rozší-
ření válečného požáru na celou Evropu,
čtvrtým týdnem válečný požár přenesl se i

do druhých dělí světa. Ke konci prvního měsíce evropská bojoviště dostala v hlavních rysech své směrnice.

Na evropském bojovišti vytvořily se fronty, které představily všechno očekávání; ruská fronta v délce 1400 km, francouzská fronta více než 400 km, italsko-rakouská fronta přes 500 km. Fronta v Itálii a ruském Polsku, která představuje co do délky světový rekord, natahla se od Baltického moře východním Pruskem do ruského Polska, napříč Itálií podél Karpat do Bukoviny až k Rumunsku. Francouzská bitevní linie táhne se od Antverp napříč Belgií, departementy severní Francie do Elzasko-Lotrinská až k Švýcarsku. Italsko-rakouská fronta podél hranic Tyrol, Korutan, Istrii, břehu Dalmacie k černé Hoře a podél Albánie až k Řecku.

Přirozeno, že bitevní čáry takových rozměrů vyžadovaly si nástup milionových armád. Všeobecnou mobilisací v Rakousku, Uhrách, Bosní a Hercegovině, vyhlášenou 1. srpna, svoláno vojsko, námořnictvo, obě zemské obrany, jakož i služební domobrana první výzvy, nováčci a náhradní palobníci. 20. srpna 1914 vyhlášeno volání druhé výzvy domobran. Nastaly odvozy a prohlídky, na děšty, dny, soufisky, křídlení a naručování branců. V době od 27. srpna do 15. září viděli jsme nastupovat 37-42 leté, druhou výzvu cvičné domobran. V době od 16. listopadu do 31. prosince 1914 konaly se prohlídky 24-36 letých domobraneckých povinníků, kteří při dřívějších prohlídkách menami byli za nepřipravené, anebo superarbitrováni. 16. ledna 1915 nastoupili maro-

ročník. 1887-1890. Došlo i ke změně některých ustanovení těmž před vyhlášením války reformovaného branného zákona. 1. říj. 1914 dal Jeho Veličenstvo císař a král svolení, že domobranu může býti používáno i mimo hranice. 18. říj. publikována vyhláška o volání tří ročníků domobranců narozených 1892 až 1894 - tedy 20. až 22. letých. Dne 26. ledna pak vyhlášena prohlídka 19- až 20. letých domobranců, která byla provedena ve dnech 10. února až 3. dubna. Nastoupili 28- až 30. letých domobranců stalo se 1. února 1915. 30- až 36. letých 15. února 1915. 4. března 1915 volány k prohlídce domobranců narození v l. 1873 až 1877. Prohlídky konány od 6. dubna do 6. května. Nastoupili 15. května 1915. Dne 19. března voláno k aktivní službě mužstvo, které při mobilizaci 1914 bylo superarbitrováno a jeho dovolená resp. porechání v neaktivním stavu trvaly přes 1. duben. Za účelem vyrovnaní některých nestejnoměrností vyhlášena 4. května nová prohlídka prohlížených již 16. ročníků 21- až 37. letých domobranců, kteří prohlízeni byli v době od 1. října do 31. prosince 1914. Prohlídka ta konala se v době od 25. května do 15. června 1915. Předpisy dožadního vojenského práva pozměněny byly zejména nařízením o nové úpravě domobranecké povinnosti, kterou domobranecká povinnost v době polovinách, mocnářství upravena byla tak, aby kačínala rokem, ve kterém bránc dokončí 18. rok věku, a aby trvala až do konce roku, kdy dokončí 50. rok věku. Poněvadž pak v rakouském domobraneckém zákoně chybělo ustanovení, podle

64
kterého také druhé výzvy, nahrmující 38- až 42.
leté, může býtli použito k doplnění vojska a
kemičbrany, vydáno v tom směru císařské
nařízení a nově ustanovené, že první výzvu
domobraný má nahrmováti počínaje až do
ukončení 42. roku, druhá výzva 42- až 50
leté, této pak je má býtli použito jen ve
zvláštních případech ku doplnění vojska a
kemičbrany. Prohlídka 18. letých domobranců
konala se v době od 16. června do 1. července
1915. Soupis 43- až 50 letých domobranců ohlá-
šen byl 11. června a výzvání, aby se přihlásili
43- až 46 letí do 18. června, 47- až 50 letí do 23.
června. Narukování branců 21- až 28 letých sta-
noveno na 21. června, branců 29- až 36 letých
na 15. července, narukovací termín branců
druhé kategorie však odsunut na 16. srpna.
Prohlídka 43- až 50 letých domobranců koná-
la se v době od 29. července do 30. září. (Vy-
hláška publikována 19. července.)

Události na bojištích počaly se vyvíjeti
hned po první měsíci po mobilisaci armád. V
živé paměti jest dosud rychlý postup německé
armády, vstup její na francouzskou pmi-
du a pochod na Paříž. V Belgii dobyty per-
ostí Lutych (7. srpna), Namur (16. srpna), načež
po kapálení Lovaně pro účast civilního belgic-
kého obyvatelstva na válce obsazeno hlavní
město Brusel 20. srpna. Na francouzské hra-
nici padly pohraniční pevnosti Longwy, Griet,
Montmedy, Hirson, Tynvelles, Conde, La Fere a
Laon (31. srpna). Dne 7. září po 16 denním od-
poru vydala se pevnost Mauberge, když již
před tím 4. září vyklíčena byla Remes. 9. září
jízda německého generála Klucka dojížděla už
k Paříži, německé předvoje stály jen 20 km. od

2. největších převládá hlavního města Paříže.
 Francouzská vláda, vydavši manifest, přenesla
 své sídlo z Paříže do Bordeaux 4. září. Dne
 13. září zahájena byla na čáře Paříž - Verdun
 velká bitva jádra francouzského vojska s armá-
 dou německou. Boj pokračoval do 19. září a byl
 neobyčejně krutý. Výsledkem jeho byl ten, že ně-
 mecká armáda zastavena byla 40 km na
 sever od Paříže a přet. k hranicím Belgie a
 že fronta přenesena k řece Marne na řeku
 Aisne. Bitovní čára natahovala se pak
 kolem řeky Somme a Oisy, až dosáhla oce-
 ánu u světováných lázní Ostende. Za-
 tím dne 10. října padla do rukou německých
 nejmohutnější pevnost belgická Antverpy.
 se všemi okolními tvrzemi. Belgická posádka,
 vyklidivši Antverpy, táhla přes Brugge k Osten-
 de, kde spojila se s armádou anglickou a
 francouzskou. Od té doby kůstala v hlavních
 rysech neměněna.

Dnem 1. ledna 1915 bylo obráceno německou
 armádou celkem 2, 050. 000 na francouzské
 prudy, pro 1, 500. 000 byla přiklena německá
 civilní správa.

Pomalejší, ale mnohotvárnější a nikoli
 méně porůhoduň byl spád událostí na ba-
 ličské frontě. Zde rakouská armáda spocátku
 ustupovala, aby pak učinila tím mohutnější
 nápor a energičtější postup proti ruské armá-
 de. Přetmouř se s armádou ruskou východně
 od Lvova na čarách Bursk - Dmájev, Přemy-
 slav - Turjev a Lvov - Mikulajov ve dnech 25.
 až 30. srpna ustoupila rakouská armáda
 přet. vyklidivši 3. září Lvov a postavila se
 západně od Lvova na rybníční čáře Pa-
 va Ruská - Grodek - Komarov, 65 km na západ

od prvního bojiště, kde vedena byla druhá bitva ve dnech 7. až 11. září. Bitva tato byla pro rakousko-uherská a spojenecká vojska německá sice příznivá, nicméně musel být dán povel k dalšímu ústupu na břehy řeky. Samu na frontu Jaroslav - Přemysl - Ucho. Německá vojska postavila se pak v prodloužení této linie na Visk. Tehdy (21. září) došlo k prvnímu obléhání Přemyslu ruskou armádou a k vyproštění Přemyslu ve dnech 6. až 13. října. Znovu obléhána byla rakouským vojskem též města Řešov a Jaroslav. Mohutná bitva na viselské frontě vedena byla ve dnech 23. až 28. října u Varšavy; byla to takzvaná bitva 3 císařů. 40 arm. sborů, téměř 3,500.000 lidí jediné na ruské frontě vládlu kápas na cíce Novo-Georgievsk - Varšava - Swangorod; jehož výsledkem byl nový ústup spojeneckých armád německé a rakouské před ruskou přesilou téměř 200 km na západ od Visky až na hranice Německa na frontu Toruň - Kalis - Censtochová - Krakov. 9. listopadu došlo po druhé k obléhání Přemysla. Po krátkém odporu převládla 22. března pro nedostatek potravin se vzdala. Současně projektován spád Rusů do Uher. Tehdy kurecké masakry do světové války uvedlo v pohyb Orient a v této době nastal obrát ve válečném štěstí spojenců. V západní Galicii bylo jižní křídlo Rusů poraženo 12. provincie v bitvě u Limanové a donuceno k ústupu na severu v ruském Polsku 18. provincie u Lodže a na Bzovic. Odpor hlavní ruské moci byl zlomen. Porážení ruské hlavní síly byly pronásledovány na frontě přes 400 km široké od Krasna až k ústí Bzury. 7. až 15. února vyproštěno východní Ruskobitvové u Mazurských jezer. Operační

předstávka umcena byla v provincii až březnu, mra-
 ky a nepřetržitým deštivým počasím. Přes to bo-
 jovalo se v Karpatech na 15 až 20° mraku - Bitva
 na Marne vedena byla na slunečného úpalu.
 Rozhořčené boje, sváděny o dukelský svah, lup-
 kovské sedlo a široký průsmyk. Dobyvše vý-
 chodní, střední a část západní Halice, poku-
 sili se Rusové o proniknutí Karpat a vpadl do
 Uher. Podarilo se jim skutečně dobýt křeben
 karpatských a údolím několika řek vstoupiti
 na uherskou půdu. 30. ledna však dobyty zpět
 od spojenců výšiny karpatské a přechody do Ha-
 lice a od té doby sexuali Rusové marnost svého
 úsilí, kteří prorazili 50 až 100 km široký, kamenitý
 horský křeben. Stanoviště posléze na frontě, která
 táhne od obce Ligotky, kolem Šropkova, údolím
 Ondavy a Laburice až k Třinavě. Telepovci, a
 Juhaslaku a Patakofahu, počali vykliso-
 vati své posily. 2. května nastal ústup Rusů z
 Uher a Halice, na celé čáře. Vítězství spojenců u
 Gorlice a Jásla 2. května vedlo v kolísání ruskou
 karpatskou frontu, vítězství u Tarnova a Dem-
 bice donutilo k ústupu i ruské jižní křídlo na
 okraji ruského Polska. 3. června znovu dobyt
 Přemyšl, 22. června zase již Lvov. První rok svět-
 lově války, končil pro spojence, na východě znovu-
 dobýtí celé Halice a katlačením Rusů z vý-
 chodního Polska až na čáru viselskou. Slouhá
 řada úspěchů spojenců korunována byla 4.
 srpna pábráním Ivangoradu rakouským
 vojskem a obracením Třišavy německou armá-
 dou. Dne 18. srpna dobyta německou armá-
 dou i pevnost Kovno a dne 20. srpna padla
 obležená pevnost Novo Georgievsk.
 Na jižních bojištích, již jsou tří, srbské,
 turecké a italské, došlo 3. provincie Růž k přechod-

němu obracení Bělehradu, 31. října k vyhlášení války turecké a 23. května 1915 k vyhlášení války italsko-sarajevské. Na tureckém bojišti anglicko-francouzským vojsko bombarduje od 19. února Dardanely a dobývá Čaihrad, dosud však bez výsledku.

Válčné tažení koncem prvního roku v Evropě skončeno nebylo. Mimo Evropu obsadili nepřátelé Německa některé kolonie. Počátkem srpna 1914 zmocnila se anglická vojska Loma, hlavního města německé kolonie Togo. 1. září hlášeno vabráni německé kolonie Samoa v Austrálii. 19. září obsadili Angličané německou osadu Novon Gvinei. 8. října obsadili Japonci Jalut, sídlo Mariálských ostrovů, 10. října pak ostrov Jap (Karoliny). Nejbolestnější byla pro německou již vabrána osada Kiaucan, po pádu korze Lindtau (5. listopadu), činní následova lo obracení ostrovů Bismarckových a novostroví císaře Vilema v polovici listopadu. Tri nástupem Turecka do světové války, anektavala Anglie Egypt a vabrala turecký ostrov Cypr, po změně kursu řecké vabraníční politiky obsadila pak anglická vojska řecké ostrovy Lemnos, Imbros, Tenedos a Samothrake. Končím hlášeno předání jihozápadní německé Afriky. Dle anglických zpráv vabrala Anglie v prvé poloce světové války německých kolonií 450.000 čtverečních mil.

Na konec naznačím ještě dlužno, že po světové válce, vabral po své státě vytvoření evropskou diplomacii po balkánských válkách. Albanie. 5. září 1914 opustil králově Wied hlavní město Drači. O Albanii rozdělují se Řecko, Itálie, Srbsko a Cíná Hora. Ostrov Korfu, ležící při albánském pobřeží před Valonou, obsadila 1. listopadu Itálie.

Po prvním roce světové války postrádáme stej-
 ně jako na počátku ještě rozhledu, jak dlouho
 válka ještě potrvá. Nevíme ani, kdali se válečný
 počár ještě nerozšíří. Jen to je nám jisto, že
 penible jest již překročena, že krvavá část
 války schylovati se bude sklonku, že vítězství
 bude na straně naší, až konečně kasvisne pou-
 jené slunko míru.

nepřátelské mocnosti, voláš Anglie, pod Roku války na frontou.
 nikly pokus o vyhladování obyvatelstva centrá-
 lních mocností a vyhlášení blokáda německé-
 ho pobřeží. Tento pokus dal podnět k opatře-
 ním dosud nebyvalým. Tajem celku a blaho-
 věstí vykaždaly si státních nařízení,
 kterými soukromokapitalistická společnost
 postavena na základ úplně nový.

Sned při vypuknutí světové války smocněný
 císařským nařízením 1. srpna 1914 politické
 řemeslé řiřady, naříditi soupis kásob, nezbyt-
 ných spotřebních předmětů, potravin pro li-
 di a krmiva pro dobytke. Na základě císařské-
 ho nařízení ze dne 24. říří 1914 ministerstvem
 výnosem ze dne 9. řířna 1914 byla přuřena cla
 na obilí. Výnosem místodržitelství kráť Českého
 ze 21. listopadu 1914 naříkem soupis kásob obilí,
 mouky a bramborů. Stanoveny maximální
 ceny bramborů (19/12. 1914 od 23/12 - 9 Kč židlu, 6 Kč
 ke krmení - ovesa 21/12 od 25/12 - 19 23 50 Kč.)
 Nařízením ze 21. února 1915 č. I. d. 644 proveden
 pak soupis vškerých kásob obilí, t. j. pšerice,
 řita, ječmene, ovesa a kukurice, jakož i všech
 druhů mlýnských výrobků, t. j. mouky, krupí-
 ce, krup. dle stavu ze dne 28. února. Aby kásoby
 nemohly býti katajovány a umořněna byla
 jejich kontrola, vydán pakak přeořzení kásob

z okresu do okresu. Dnem 24. února 1915 úředně
odstraneny zásoby obilí a mouky v Rakousku.
Zásoby zůstaly, sice ve vlastnictví jejich do-
vadního majitele, ale nakládání jimi jim
bylo omezeno, neměli je ani prodati, ani
libovolně je spotřebovati, ani je zpracovati ne-
bo kmiti. Když pak výnosem z 2. dubna pro-
hlášený za neplatné předběžné prodeje budoucí
sklizně, přikročeno bylo k rozhodujícímu opá-
tření. V den 25. až 28. května dle předání místodr-
žitelské pro král. české ze dne 15. května 1915. 132.188
proveden nový soupis zásob obilí a mlynářských
výrobků, při čemž v domácnostech sepisovány i
zásoby menší než 20 kg a dnem 22. června 1915
dána veškerá úroda z 1915 prodeje. Prodeje
sklizně osobám soukromým prohlášený za ne-
platné a kresné, celková úroda zabavena ve
prospěch státu a ohlášeno, že celou sklizeň skon-
čí za maximální ceny státní stanovené prostřed-
nictvím úředně pověřených makrovačů válečných
obilní ústav. Aby se státním obilí byla jedná-
na bezpečná základna pro dobu vedení války,
příjemná, kukuřičná ústředna a válečný obilní
ústav. (Zabaveny, při křesťanství i den.)

Tyto úřady provádějí velkou práci zajištění
zásob a jejich rovnoměrného rozvržení mezi oby-
vatelstvo. Za tím účelem stanovena byla vyhlá-
škami a nařízením povinnost přeměňování zá-
sob soukromých domácností a přikročeno k vy-
dávání poukázek na chléb, chleboček, t. j. ne-
převoditelných, na týden platných listků, opar-
ující k oděbírání určitých dávek chleba na hlavu
a týden Listky tyto zavedeny v Praze a 243
městech. Od 28. března 1915, nesmí jedna osoba
spotřebovati více mléčných výrobků denně než
200 gramů. Od neděle 11. dubna přijme v Čechách

ve krmácím, rozdělování výživu obyvatelstva.
 Přes o výživu obyvatelstva přesunuta p. beder
 soukromých obchodníků na bedra obcí. Soukromý
 ká byl vyloučen. Jestliže zásobování někde snad
 vášlo, pak to byla nejen novost a velikost úkolů,
 ale i proto, že obmezen byl provoz na drahách a
 že se soukromých státní výšly, kakaxy vývozu nej-
 cennějších předmětů, především obilnin.
 Soupis zásob, vyplátnění zásob, rozvozo-
 vání zásob na jednotlivé země, okresy, obce,
 domácnosti, to byl veliký problém reflexe-
 ni výživu obyvatelstva, jenž byl státně roz-
 řešen, proveden a vykonán. Poddobnými
 cíli překročeno bylo také ku stanovování nejvyš-
 přípustných cen obilí a mouky v obchodech a
 ku vyhlášení maximálních cen ranných pe-
 cken. Vyhláškou c. k. místodržitelství pro
 král. české ze 6. prosince 1914 stanoveny maxi-
 mální ceny obilí a mouky pro obchod ve vel-
 kém. Maximální ceny neosvědčily se, dokud
 stanoveny byly pouze pro detailní obchod,
 ale ponechávaly volné pole bursovní spekulaci
 velkoobchodu. Proto stanoveny 27. července 1915
 prodejní ceny obilního ústavu, kterými vysove-
 na nejen povinnost neprodávati za ceny vyšší
 než za ceny státně stanovené, ale i tím, že
 celá spekulační byla odněta soukromé spekulaci.
 Do doavadního krmácím obchodování za-
 saeno také předpisy, že mlieko, kvasné pečárské
 (chleby a housky) smí býti v hostincích prodá-
 vány pouze na objednávku a postavením káku
 a prodávati na hostinských a kavárenských
 stolech kakááno pod pokutou 5000 K nebo
 brkem vězení až do 6 měsíců, eventuálně pod
 vyhrázkou kbráky živnosti, dále předpisy (30. 11.
 1915), kterými lze, jakost, cena a váha pečiva.

úředně stanoveny. Příkázáno zejména míšení mouky, pšeničné a žitné do 50% s moukou kukuřičnou, ovsem a bramborovou. Dne 31. ledna obmezena výroba malého pečiva a kromě toho výroba bábovek a koláčů na dva dny v týdnu, dne 21. března pak vydán zákaz výroby cukrářského zboží z máslového těsta, konečně nařízení o výrobě chleba, kterým byl v život uveden jednotný válcový chléb. Dne 27. března příkázáno konečně k zákazu výroby drobného bílého pečiva, rohlíků a housek vůbec. Na účelům řetězení doavadních zásob masa ministerstvem nařízením z 8. května 1915 č. 113 ř. k. od 19. května 1915 byl obmezen prodej masa a masitých jídel. Těm, v nichž není dovolen prodej masa, (tedy v tchách ve středu a pátek), nesmějí mít kromě domácí maso uložené v obchodních místnostech zákazníkům přístupných. Ministerstvem nařízením z 23. července 1915 č. 206 ř. k. zabavena všechna státní histěna a zákazy jejich volný prodej. Dne 14. srpna 1915 č. 230 ř. k. kladou se od 15. srpna předpisy o výrobě a prodeji mouky a o nejvyšších cenách obilí a mouky. Téhož dne č. 231 ř. k. vydány nové předpisy o výrobě chleba a pečiva s platností od 15. srpna.

Koncem února, kdy nebezpečí vyhladovění obyvatelstva pokládáno za nejvyšší hrozivé, vláda chopila se ještě dalekosáhlejších opatření. Ani konfiskace obilních zásob neuvážena na dostatečnou, nýbrž příkázáno k nařízení o využití všech prádel pro výrobu potravin. Dle císařského nařízení z 3. března 1915 o obdělávání pozemků řádem lesních mohou pozemky býti obdělávány i proti vůli jejich vlastníků. Obdělávání a ozev pozemků v případě nepřítomnosti vlastníka

jest povinnosti obce a kdyby obec povinnosti se
 nadost, učinila, povinnosti celého okresu. Obstará-
 vání osetí a sklizení jest pod dozorem sklizení
 komise. Výnos obdělávání pozemků docilení patří
 obdávatel. Vlastník nemá nároku na výnos. Za
 účelem docilení co možná největší sklizení obilí,
 přikázáno dále majitelům zemědělských usedlo-
 stí, že místo řepy musí pole oséat byti chlebovi-
 nami a plocha řepa obmexena na chrtinu. Vy-
 sady cib, jenž měl byti dosažen, kategoricky ka-
 nel, aby nebylo přeměcháno soukromému nva-
 ření jednotlivce, jakou plodinou chce pole svo-
 osáti; s hlediska vyššího rájmu státu a s
 hlediska potřeby všecelého obyvatelstva náře-
 no, že pole musí byti oséat obilninami. Vaky
 obar jednotlivců nahrazen vyšším rozkadem
 státu. Podobně a účelem rychlého a včasného
 sklizení pod střechem proveden 25. června
 soupis mlátiček a sekaček a stanovena povin-
 nost ohlásiti kásovy hospodářských strojů sklizen-
 vých, opatření nejvyšší důležitosti v době, když násled-
 kem dalekosáhlé mobilisace jsou celé vesnice
 prosty práce schopných mužů. Nedostatek
 lidských sil odprovozeno užíváním pracovních
 nástrojů.

Ústředním nař. ze 7. srpna 1915 č. 228. ř. k.
 navedení se nové předpisy o kásování obya-
 telstva předměty, nebyly potřeby, jimiž má
 se čeliti neodůvodněnému jejich kdražování a
 lichvě s potravinami. Dle nařízení c. k. místode-
 kletství pro král. Česká ze dne 10. srpna 1915 č.
 203.567. ř. č. 44. ř. k. dnem 22. srpna navedeny
 pro celé Českou přikázání listky chlebové. Naří-
 zením ministra obchodu ve porozumění s ministry
 vnitra, obrby a financí ze dne 11. srpna 1915,
 č. 231. týká se výroby a obchodu chlebem a pe-

ciem. Drobné pečivo smí se vyráběti pouze k
pšeničné mouky chlebové nebo jednomleté. Plat-
nost od 15. srpna 1915. Dle nařízení c. k.
místodržitelství pro král. Česká ze dne 14. srpna
1915 č. 225925. K o drobnému prodeji mouky
stanovený ceny pro drobný obchod moukou
(Pšeničná 0 - 18h, 2 - 66h, pšen. chlebová - 50h,
jednomletá - 60h, žitná - 50h.)

Tímto opatřenímí zabráněno vyhlado-
vání a kmařena válka vyhladovovací vedena
mocností projedohody proti obyvatelstvu stře-
doevropských států.

Jiná důležitá nařízení a
události v době války.

Doučasně s rozkazem mobilizačním vyda-
na byla císařská a ministerská nařízení týka-
jící se:

1. Přenesení práv politické správy na nejvyššího
velitele vojsk v Bosně, Hercegovině a Dalmácii.
2. Poučinností lidí a veřejných úředníků při
úkolech obrany země a potrestání porušení ú-
řední povinnosti.
3. Tresty na porušení veřejné služby nebo veřejné-
ho provozu a na porušení povinnosti k dodáv-
kám.
4. Dočasného podřízení osob občanských sou-
dům vojenským.
5. Podřízení vojenských osob k aktivní službě
nevrátých do přísluhy na vojenské članky pod
ustanovením druhé části vojenského trestního
kódexu.

Dále prohlášeno suspendování státních ná-
kladních zákonů ve příčině osobní svobody,
domácího práva, spolkového a společenstvího
práva, majetství listovního, listkové svobody,
jiná nařízení týkající se zastavení pracovních
soudů, podřízení civilních osob, jež proviní se

Právní činy proti válečné moci státu, vojenskámu špionáži, - omexení a střežení telegrafu a telefonu a jejich užívání, výslovného zákazu uvěřování vojenských zpráv v listopisech, zamexení porušování hranice, provinosti přes hranice, nabytí platnosti ustanovení zákona o vojenských inkonech, ustanovení o náhradách za vykonané služby, poskytnutí povozů, kvíčata, motorové vozy a kásky a jiné.

Nejvyšším kmocním bylo kasedání říšské rady dnem 25. července 1914 prohlášení za skončené. Říšští poslanci pozbyli immunity, šemské pneiny, pokud fungovaly, byly uzavřeny. Podobná opatření byla prohlášena v Uheršku, jakož i v Bosně a Hercegovině.

C. k. ministerstvo kultu a vyučování vydalo dne 8. srpna 1914 nařízením o nejintenzivnějším poukazu školní mládeže k obecně prospěšné činnosti a rozsáhlé péči o děti, kústavě bez domu. Mládež má především spolupůsobiti při zemědělských pracích a v oboru humanity. Dne 11. srpna 1914 vydáno císařské nařízením o nuceném vystěhovalectví, nařízením pak ze dne 19. října č. 248 ř. k. řízení, k v. válečné příjmové pokladny. 27. října 1914 č. 261 ř. k. vyhlášen moratorium či přívoci čili posthovění pohledávek, jež vznikly před 1. srpnem 1914. Přívoci to platilo do 30. října a bylo prodlouženo o mekenější rok dnem 1. října a rozměněno ještě dodatčně dnem 6. a 13. října 1914. Dne 25. května 1915 č. 138 ř. k. vydáno ještě nařízením o přívoci.

Císařským nařízením ze 12. října 1914 vstoupila v platnost novela ku všeobecnému zákonu občanskému, dle níž také ženám mti.

že se svědčí pro učnickovi a kuratela. Také novela mění časové lhůty o prohlášení nevěstných osob na matce (přes 70 let - 5 let, 30 až 70 - 10 let. U válce tříletá lhůta u osob pěšce raněných, 5 neb 10 let a u jiných, smíšených osob, a píse ode dne, kdy válka byla skončena.)

Vyhláškou c. k. místodržitelství v Čechách ze dne 13. února 1915 vydáno omezení policejní nářízení o cestovních páscech. Dne 26. března 1915, ř. k. č. 75 vydáno nářízení všeobecného ministerstva o uložení chlebových komisí.

C. k. ministerstvo arby ve shodě s ministerstvem vnitra a práv vydalo dne 6. května 1915 nářízení o zabezpečení nářků práce a pastvy v r. 1915. Dne 20. května 1915 č. 140 ř. k. stanoveny maximální ceny pro kůře a maso. Dne 2. června 1915 vyšlo vynešení c. k. ministra kultury a vyučování o prodávání káku a kákyň vojenské přípravě dospívající školní mládeže. Nář. ministerium financí, vnitra a obchodu ze 6. června 1915 č. 153 ř. k. omezena výroba piva v měsících červnu, červenci a srpnu.

Dne 19. června 1915 č. 17092 vyšlo vynešení c. k. min. kultury a vyučování o prodávání káku a kákyň pamětními listy v den jmenin jeho Veličinstva císaře a krále 4. října 1915. Císařské nářízení ze dne 9. srpna 1915 týká se řízení hospodářských a lesních proemků. Ministerstvem nář. k. 9. srpna 1915 č. 229 ř. k. na kázaní prodej přípravků nesprávně jako výživné prostředky nebo přísady k pečení opečných. Císařským nářízením ze dne 10. srpna 1915 zabavena surová nafta. Ministerstvem nář. k. 11. srpna 1915 č. 232 ř. k. křížuje se úředně pro krmiva k obchodu provedení aprovisace přímami.

Dnem října 1914 vyprášena v nemích naš-
 ich válečná půjčka, která ukončena dne
 listopadu 1914 a uprášeno celkem 3.305,527,300 Kč
 (v Rakousku 2.135,527,300 Kč, v Uhersku
 1.170,000.000 Kč).

Druhá válečná půjčka vyhlášena byla c. k.
 ministerstvem financí počátkem května 1915.
 Subskripce počala dne 8. května a skončena
 6. července 1915.

Celkem uprášeno 3.770,000.000 Kč (v Rakou-
 sku 2.650,000.000 Kč / v 515 mil. Kč více, v Čechách
 o 200 mil. Kč více), v Uhersku 1.120,000.000 Kč).

Takže ukázala jise naše finanční síla.

V neděli dne 26. července ¹⁹¹⁴ asi v 9 hod. ráno Pok. války v obci
 vyvěšeny byly v obci naší velké vyhlášky, ji-
 mž vyhlášena částečná mobilisace 8. armá-
 dních sborů. Řádně kupily se tu následný lidé
 a v celé vsi nastal nikdy nebývalý ruch. Ze
 všech stran kvapili lidé, rozčileně rozprávěli
 a téměř p každého stavem kánilal pláč a ná-
 řek. První dojmem nikým očekávané mobilisace
 byl křik a nekapromenutelný. Solva však
 první a nejmočnější vlna dojmů se převáli-
 la, spěchali již všichni, volající, jichž vy-
 hláška se týkala, do svých domovů, aby v
 kvapě připravili si vše k brzkému odchodu.
 Den 26. července a následující 27. července 1914
 nevyzníval jistě nikdy z praměti účastníků
 Chyž ruch v celé vsi neustál ani v nejpozdějších
 hodinách nočních. Chystání a nakupování
 potřeby a potravin, branci loučili se s přáteli
 a známými. A solva je první paprsek slunce
 a jitra dne 27. července pozdravil denní, byla již
 celá ves na nohou. Na silnici před obchodem
 p. Housy stála řada vozů obávena již rukou.

cinní, a kolem nich tlačily se nástupy žen, dětí a křivých mužů. Ženy a děti žalostně bédovaly a nářkaly, branci porádávali, málo kde křik bylo, všude, každé veselější slovo na rtech ztluklo. Vozy se hnuly, z nich poslední. I Bohem kácelo, nástupy hlasitě kabedovaly. Celá ves tu byla a snad jediné oko mexistalo suché. Vozy bryskem jedou pro silnici, z nich i odtud mávají sádky, mnozí ještě na vozy běží. Vozy kmitely na kopečkách. Je pro všem. A tu již k němu našemu doletěti přišel, přišel, kterou kahanější branci smutek z duše své, kterou ještě teď loučí se se svým domovem, mnohý již na vědy. Tě stíchlo, ale nástupy stojí tu dosud, křik, bez slova a již také bez pláče. Dlouho tak, němě nástupy stály, až jeden po druhém opět bez slova odcházel, a již zase ožívá se pláč a křik iškami. Den tento byl z celého roku války dnem nejsmutnějším. Mnohokráte ještě odcházeli branci, mnohokráte ještě bylo loučení, ale porádějí šlo vše již krokem jako někdy. Ať, jako mhozem blesku na čisté obloze, náhlé vyhlášení mobilisace překvapilo každého, přec na minutu dočvilně připraveni byli branci k obraně vlasti a venčeního nejvyššího Pana, a z osemjch očí všech křála, slátknost, věrnost a pevná víra v jisté vítězství. Ať, naděje a radost, že pito odcházející vrátí se jako hrdinové, pdobení věncem vítězství bylo u těch i všem, kteří dnes tak těžce, ale přece ochotně posílali miláčky své na pde mactovo.

Snad první výzvou mobilisační odešla z obce naší 24 branci, jejichž jména pro věčnou paměť jsou zde pamatována. Byl to především učitel kdysi p. Václ. Palán, má-

hradník, místní školní rady a člen obecního výboru Fr. Hejsek, první radní Josef Housa, rečníci sousedi a příslušníci Ant. Housa, Václ. Janoš, Jos. Běloch, Ant. Štěpán, Karel Housa, Fr. Novák, Fr. Komárka, Jos. Nosek, Fr. Blažek, Karel Nosek, Václ. Fejt, Jos. Miksa, Josef Novák, Fr. Housa a Jos. Novák č. 61.
Ze volodných pak Josef Štěpán, Josef Jurek, Jan Novák, Gustav Holub, Václav Holub, Karel Vítěk.

V této době v činné službě dosud byli: Václav Štěpán, Karel Hejsek, Fr. Svoboda, Fr. Štěpán, Václav Hejsek, Jos. Kocou a Karel Novák č. 26.

V pozdější době a při vyhlášení všeobecní mobilisace rukovali také i říd. učitel zdejší Fr. Škarj, místní škol. dozorce a člen obecního výboru Václav Novák, Fr. Štěpán, Jos. Bajer, Fr. Časka, Ant. Rysavý, Václ. Holub, Bedřah, Karel Dvořák, Frant. Přenosil, Fr. Rysavý a Fr. Holub.

Při přehlídkách pak konaných dne 16. října 1914 v Čáslavi menami na schopné a do praxe povolání bývali řáci školy zdejší Jos. Novák, Karel Jurek, Václ. Novák a Josef Bulant. (26/11. nastoupili.)

Při druhých přehlídkách 30. listopadu 1914 odvedeni všeměs do své rodiny: Karel Bajer, člen obec. výboru, Jaroslav Vácha, Jan Štěpán, Václ. Kucera, Václ. Němec a Václ. Běloch. (15/2. nast.)

Z 19. letých domobránců 23/2. 1915 menami k mobilizaci opět bývali řáci: Jos. Štěpán, Ant. Palán, Jos. Komárka, Fr. Kocou, Fr. Dvořák, Jar. Holub, Frant. Hejsek. (15/2. nastoupili.)

Při přehlídkách 30. menami Jos. Smrček a Václ.

Jonák. (^{15/4} nastoupili)

Dne 6. května 1915 byl ke kdejší obce u prohlídky již domobranec jediný Václav Lejsek č. 6, který nemohl nastoupit.

14. června odvedeni Václ. Šmirgl, Karel Bauer - Frant. Novák, Jos. Holub, Jos. Mlýska. (Proti dva nastoupili ^{25/6}, ostatní ^{16/8} 1915.)

21. června odvedeni z Blatých: Ant. Komárka, Jos. Přenosil, Frant. Bulant, Jos. Tieský, Jan Jonák. (Nastoupil ^{15/10}.)

Konečně při prohlídkách domobranců nejstarších ročníků dne 23. srpna 1915 ukázali kprisobilými: Fr. Jaroš, náhradník míst. škol. rady, Václ. Housa, Jos. Dvořák, Jos. Šmirgl, Jos. Štěpán, Fr. Dvořák 51, Fr. Kubík, Jos. Jonák, Fr. Zabloudil.

Z celkového počtu obyvatelstva obce kdejší 442, z nichž mužů (v tom i děti) bylo 215, dostavilo se dosud do plbraně 66 mužů (v tom i 7 v činné službě), povolání nebylo 19 domobranců, celkem 80 mužů.

Z povoláních propuštěni byli pro chorobu říd. uč. Fr. Hary, Jos. Housa a Jos. Novák č. 8. Starosta obce Ant. Novák měl se sice též do plbraně dostaviti, byl však od povinnosti domobranecké na neurčito osvobozen, rovněž také i říd. učitel Fr. Hary a druhý radní Karel Bláček. Jan Štěpán ponechán u krejčovství.

Z občanů kdejších ještě tedy v měsíci květnu 1915 dosud ve plbraně 62 mužů.

Z těchto téměř všichni jsou již v poli, jen Fr. Ryšavý přidělen byl k službě v nemocnici, Fr. Housa, Jos. Holub, Fr. Novák a J. Mlýska jsou dosud ve výcviku, Fr. Štěpán

u křesťoviny

Na poli slávy život svůj dne 12. července 1915 položil soudr. kdesi Václav Fejt k č. 43, který padl na severním bojišti v bitvě na řece Bugu a pochován jest v Lokalu. Tři kanechal po sobě vdovu a tři děti ve stáří od 2-8 let.

Ve službě vojenské onemocněl a doma pak dne 18. března 1915 zemřel hostinský kdesi Jaroslav Vácha, kanechal po sobě vdovu a pětiletou dcerušku.

Celá řada vojínů, kdesi příslušníků, byla již raněna. Učitel kdesi V. Palán, Karel Nosek, V. Jonák, Fr. Dvořák, Gustav Holub — V. Běloch, Ant. Štěpán, K. Hejsek, Jos. Jíral, Fr. Novák²⁶, V. Holub¹³. O posledně jmenovaných píše.

Onemocněli a delší dobu léčeni byli Jos. Miksa, Jos. Běloch, V. Štěpán.

Nekvěstnými jsou Jos. Nosek a Jos. Štěpán.

Mnozí ze kdesi příslušníků upadli, namoque ranění, do zajetí našich nepřátel. Pokud krámo jsou dosud v ruském zajetí: Fr. Hejsek, Jos. Štěpán, Fr. Komárka, Ant. Palán, Fr. Blažek, V. Němec, Fr. Štěpán, Ant. Honza, Karel Vitek, Jan Novák, Fr. Časka, V. Holub, Jar. Holub, V. Kučera.

V zajetí srbském je Karel Ryšavý.

Z obecního výboru jsou ve zbraní tři členi, k mistrů školů radý pak dva.

Jest ještě celá řada kdesi příslušníků jinde se zdrávujících, kteří rovněž povinnost svou ve zbraní korráží, o nichž se nám však nedostalo zpráv.

J vyhládkovací válka vedena odporci
 karáhlá knačně též kastičenou obec naši.
 žároby chlebovin byly nepatrné a ráhy ma-
 stala shánka po mouce řitné. Mouka pše-
 ničná, kumpička pšeničná již od provincie 1914
 nebyly k dostání vůbec, v obci naší hned
 v měsíci páři 1914. Též bílé pečivo, ba ani
 chléba se ve dějří obci od listopadu 1914
 neprodává. Celé kastičky jen putovaly
 denně do blížších i vzdálených mlynů.
 (Jičená, Dničov, Třatov) a přinášely mouky
 po 1, 2 kg.

Ceny potravin též neslychaně stouply.
 V tabulce uvedeny jsou ceny některých vě-
 ci v roce války na 1 kg v haléřích.

	červenec 1914.	srpen	prosinec	brázen 1915.	červen.	srpen.
mouka pšen.	42.	56	80	96	100 - 110	84
ryže	46	56	72	128	208 - 220	není
žáhly		48		96	104	100 - 160
čočka		120		180	není	
hrách		48	100	120	není	
krupice pšen.	42	56	88	nebyla		128.
brambory	400	1000	1200	1600	900	3000
másl	280	320	300	400	560	400
cukr	84	86	86	90	96	100
cibule	14	20	32	60	120 - 160	120
česnek		80	120	160		
slanina	220	240	320	400	480	není
maso vepř.	160	220	240	360	400	460
" telecí		160	170	280	není	
" hovězí	162	180	190	260		360
" skopové		150	180	260		
sádlo	200	220	300	400	520	není
žádr. mýdlo	80	80		140	160	170 - 240
pekořej	36	44	72	100	80	80

	červenec 1944.	srpen	prosinec	listopad 1945	červen	srpen
1 vejce	6	8	18	14	12	9
1 l. mléka	16	20	20	20	16	16-20
1 sirky	.	2	3			

Ceny ostatních předmětů spotřebních
rapidně stouply.

1 pár kuřat prodáván za 3 Kč,

1 holoubat " " 14 "

1 kg tvarohu " " 60 h,

1 l. piva " " 40 "

Obilí, rýže, mouka, krupička, kroupy
již po celou řadu měsíců nemí u nás k do-
stání. Cukru nebylo na jaře 1945. Olej vůbec
nemí k dostání. Teď o petroleji sůl byla
mouka.

Zvlášť neslychané stouply ceny kuřec. Do-
ky, které dříve stály 24 Kč stojí dnes 64 Kč.

Ceny dobytka hovězího i vepřového dostoupily
v měsíci dubnu a květnu 1945 výše o 300 %
větší než v červenci 1944.

Brzy po prohlášení mobilisace nastal ci-
selný nedostatek drobných kovových mincí.
Tak bylo i v našem oboru. Městská rada v
Kumpolci v náhradu za drobné peníze vy-
dala papírové poukázky kněžící na částky
10h, 20h, 1K, 5K. Poukázky ty byly v oběhu
až do ledna 1945.

Odehodem mužů zůstaly v mnohých
domech pouze ženy a děti. Některé živnosti
úplně zanikly. Tak oba koláři, vřichní kuchaři,
redmci jsou ve zbraní.

Teď nedostatek rolnické síly velmi nedostat-
kem pracovních sil. Bylo třeba vzájemné
pomoci a tu pomáhali každý, kdo jen trochu
pomoci dovedl. Pracovali ženy, děti, pracovalo

se ve všední den i v neděli, ba i noci se nastavily. Málo bylo jedinců, kteří křátovali stranou starajíce se pouze o hospodářství své. Díky této vzájemné součinnosti sklivena šťastně celá úroda a oseta pole jako na podzim, tak na jaře.

Hned v prvních měsících války křátovali i u nás komise křátová, v níž křátovali p.p. Ant. Novák, Fr. Starý, Jos. Novák, Karel Bláček a Jos. Smirgl.

Pro obstarávání zásobování občanů sestavena jest komise aprovisační, jejíž předsedou jest p. Josef Honza a členy Frant. Jaroš a Václ. Holub.

U zásobování u nás dosud vázne a mouky jest veliký nedostatek, podaří se komisi aprovisační asi brzy uvést vše do pravidelných kolejů.

Prostřednictvím obce byla kdejším občanům rozdělena hned v měsíci červenci mouka pštná, kukuřičná a kukuř. krupička.

V této prvním roce války v okolí vypukaly často požáry. I v obci kdejší dvakrát chytalo v domku f nepřítomného brance V. Němce a podruhé jen rychlým a rázným pakročením místního sboru hasičského byl požár již nad střechu se deroucí zhasen.

Na druhou válečnou příjčku upsala obec kdejší 5000 Kč.

Vpád Rusů do Halice přivedl i obci naší hořky k míst vzdálených. Dne 22. listopadu 1914 přistěhovalo se sem 14 Rusů, kteří ubytováni byli jednotlivě u polníků. Na výživu dostávali 70h na osobu. Dne 20. února 1915 odešli do Dolních Rakous a neradi s obcí kdejší se loučili. Vše již dne 12. dubna

1915,
dine
liči
ma
no

je
de
ro
ode
de
kak
mi
mi
ně
při
my

Ob
je
je
by
ro
chu

pě
me
ke
ku
vel
ale
do

ive
ma
ja

1945 přistěhovala se sem jedna osmičlenná rodina židovská z Perehinska, okr. Dolina v Ukrajině, která ubytována v obecním domku a dosud zde dle. Výživné na jednu osobu povýšeno na 90 h. denně.

Nepřítomnost většiny dětí rodin patrná jest i na chování školní a dorůstající mládeže. Chování této stává se jaksi surovější a rozmáhají se i boule mládeže solva škole odrostlé. Tež v poslední době rozmáhají se kraděže, kraděže potravin. Spotěšením však mluho k nametání, že téměř všichni doma zbylí muži starají se co nejpovědomitěji, aby proměny pokud možno kistaly co nejnornal. nější, a i kemy namore stejné poctivě se přičinují, by práci mužů nepřítomných samy vykonaly.

Spoměry zdravotní kistaly celkem dobře. Obávané nákazlivé nemoci se nedostavily a jen spalničky mezi školní mládeží dosud jsou značně rozšířeny. Rozšíření nemocí bylo by v nynější době tím záhubnější, že si toho daleko nemí kde lékaře a výživa většiny chudiny jest velmi nedostatečná.

Počasi na podzim z. 1944 bylo celkem pěkné a i zima byla dlouho mírná a bez sněhu. V měsíci únoru a březnu byly velké vánice a kruté mraky, jaro bylo spocátku pěkné, později však nastala dlouhá a velká sucha. Konečně dostavily se deště, ale kase stále, které s malými přestávkami dosud trvají.

Následkem špatného počasí sklamlala i úroda. Žito většinou vymřelo, ovsy suchem málo vyrostly. Sklizeň žita je velmi špatná, jare pro trvalé deště nemohly se skliditi a

narmoxe se pokazily. Jen brambory shubují
dosud dobrou sklizeň.

Činnost všech spolků na válku téměř
zanikla, z některých, tak např. ze sboru
hasičského, jest většina členů ve zbraní a
nahrazena býti musela mladšími jinými.

Život v obci se na rok války zcela změnil.

Rok války ve škole.

Dvátová válka zasáhla hluboko i v
život školy zdejší. Před prvním dnem
mobilizace 27. července 1914 nastoupil
vojenskou službu učitel zdejší Václ. Palán,
6. září 1914 stavěl se do zbraně i před. učitel
Fr. Štaryj. Tyto však byl pro chronický kašel
nolou propuštěn domů a později na žádost
o. k. okresní školní rady v Šumpolci praes-
sidiem o. k. místodržitelství výnosem ze
dne 13. září 1914 č. 21.539 praes. od povinnosti
domobranecké na neurčitou dobu osvobozen.

Dříve jmenovaný učitel Palán přidě-
len byl 1. sešnině náhradní kádety a uby-
tován ve Vídě. Začátkem září vrátil se
pochodovou sešninu a 21. září 1914 odejel
na severní bojiště. Ve čtvrtek dne 8. října
účastnil se bitvy ve východní Itálii a
již v pátek dne 9. října raněn byl ležce
do prstů levé ruky. Četřem byl v polní ne-
mocnici v Kromu, odkud poslán do Lu-
čence v Uhřích. 28. října obdržel čtrnácti-
denní dovolenou, načež ještě na 10 dní.
Dne 25. listopadu přidělen oddělení rekova-
lescentů v Chotusicích, později poslán
do Žehušic a dne 31. prosince do Čáslavi,
kdež jako výpomocná síla zaměstnán byl
v přijímací kanceláři.

2. února 1915 při generální přehlídce určen

chorým katarchem hrtanu, plicních a ušním
k superarbitraci. Dne 27. února dostal na
půl roku dovolenou a vrátil se domů. Po-
něvadž nemohl být způsobilým k vyučová-
ní, nastoupil 1. května 1915 opět své místo,
avšak již 12. května obdržel povolání k
samostatnému vyučování a dne 13. května
1915 dostavil se opět ke svému pluku do Čásl-
avi, odkudž poslán byl do Velké Kamenice v
Ulhrách, kdež v tuto dobu je kuchářem v
kuchyni pro poddůstojníky.

Ponevadž na škole kdejší působil jen
říd. učitel, poukázán učitel stál. Křpálek,
který vyučoval měl ve Vel. Jemkově, na
školu kdejší. Zde vyučoval až do 31. října
1915, kteréhož dne odešel do Vel. Jemkova a
na škole kdejší paveno vyučování polo-
denní. Druhá třída vyučována dopoledne,
první odpoledne.

15. prosince 1914 byl opět učitel Křpálek
poslán na školu kdejší, avšak již 1. lednem
1915 povolán do Krasoňova, kamž přivodně
byl ustanoven, a na školu kdejší přidělena
st. Marie Šimůnková.

Tak vyučovala ve třídě I. říd. učitel
pak ve třídě II.

1. května 1915 nastoupil Václ. Palán
své místo a st. Šimůnková poslána k
výpomoci do Kunjpolce. Avšak již 13.
května 1915 vrátil se učitel Palán k vo-
jenské službě a od té doby vyučoval říd.
učitel opět sám polodenně.

S mládeží školní byla vždy nabádána
a vedena k tomu, aby i ona dle svých
hledů spolupůsobila vojínům brdinským bo-
jícím. Sebráno a usušeno několik kg.

listí ostružinového, upleteny 73 páry ná-
kypniček, odvedeny 2 kg cupraminy, sho-
roveno 300 párů papírových podešví, se-
bráno 4 47 kg kovu: (74 kg stříbra, 374 kg
mědi, 42 kg cínu, 64 kg olova, 365 kg
mosazi), 12 kokardičky, medailonky
a vlastenecké pohledky odvedeno 10 Kč
90 h, pro českou kemistickou komisi pro o-
chranu mládeže vybráno 32 Kč 50 h a
prodeji ještě 2 Kč 90 h jako výsledek sběru
na sturkovací bloky, ve prospěch červeného
kříže karlaňy 2 Kč.

Jen správci školy kromě zvýšené práce
školní bylo vykonati ještě velmi mnohé
práce, jen válka vyvolala. Ve dnech 1. až 2.
března 1915 vyhotovil soupis kásob obilí a
moučinych výrobků v obci kdejší, ve dnech
pak 25. až 28. května 1915 jako důvěrník spro-
lupisobil při novém soupisu kásob ve
Větr. Jeníkově. Byl jen členem komise pro
jnu a krmí všechny ostatní kásobnější prá-
ce buď zcela neb k největší části vykonal
sam. Naprál na sta kádostí pro vojiny
v obce kdejší i do okresů poradních, jenám
vojínů obstaral k nespočtu dopisů s mými
v poli i v kájetí a udělil na tisíce rad
ponejvíce vojenských věcí se týkajících.
Nebylo krmí dne, kdy by nebyl nucen po
školním vyučování dvě až tři kádosti neb
dopisy psati.

Nedostatkem pracovních sil byla i ná-
vštěva školní, kvlášť v měsících letních.
Tak v měsíci červenci 1915 bylo ve druhé tř-
dě jen 49.37% nemarněškanných pldnů.

J káreň školní se zhoršila. Je tu pa-
rna nepřítomnost obci rodin a poměrně slab-

ka přitomnost dětí ve škole.

Uměření vyučování a horší docházka
těžtěž prospěch žáků. Při nejlepší snaze
nemohlo být dosaženo výsledků roků nor-
málních. Prozdění toho bude asi patrné
po několika letech, až škola přijde opět v
obvyklý běh.

Dne 27. března 1915 pro chorobu kraku od C. k. městské školní rady
stoupil ^{prof. Vopřavský} ~~místodřitel~~ českého a předseda
zemské školní rady, jeho Excelence kníže Fran-
tišek Thun, jeho odchodem volášt učitelstvo
české lituje.

Novým místodřitelem českým jmeno-
ván byl jeho Excelence hrabě Max Condenhove,
bratr zemřelého bývalého místodřitele českého
jeho Ex. hr. Karla Condenhove.

Narodil se r. 1850 ve Vídni, vstoupil do
politické služby při moravském místodřite-
lství v Brně, kdež dosáhl řádné hodnosti
místodřitelského rady, načež byl povolán
na dvorního radu v ministerstvu vnitra ve
Vídni a od r. 1908 byl zemským prezidentem
ve Slezsku. Učitelstvu českému již svým prv-
ním kasáknutím ve prospěch povolání mimo-
řádných přidavků pro druhou polovinu r. 1915
kapal se hluboko v srdce a o něm s láskou
a důvěrou hledí k nejvyššímu, svému zem-
skému představenému.

Žádnýce města Humpolce, bývalý starosta, C. k. okresní školní rada
továrník p. Adolf Wurm vedal se násled-
kem předsednutí klusovi o k. okresní školní rady.

V době od 1. ledna 1915 do 30. dubna 1915 vyu-
čovala na škole zdejší p. Marie Šimůnková.

Školní učitelství

Jiřina narodila se 15. června 1890 v Toušemi. Navštěvovala měst. školu ve Staré Boleslavi a III. roč. měst. školy v Mladé Boleslavi. Studovala na soukr. čes. ústavě ku vzdělání učitelek správou veřejnosti v klášteře Lestec Nejšv. Právnosti v Česk. Budějovicích, kde dne 19. června 1909 podnikla zkoušku do spělosti.

Působila jako výpomocná učitelka v Brandýse n. L. a Třebatech, později jako industr. učitelka v Trěvčicích, Zápěch a Lvečmýslích v okrese brandýském. Od 1/2. 1914 působila jako výpomocná učitelka v okrese humpoleckém a po v Druhé, Kalisti, Budečkově, opět Kalisti, Limanově, odkudž přeložena do Humpolce.

Pan učitel Ant. Krpálek, který na škole zdejší dvakrát ve školním roce jen krátkou dobu působil, narodil se 14. ledna 1892 ve Větr. Jeníkově, navštěvoval II. a III. třídu měst. školy v Humpolci a c. k. ústav ku vzdělání učitelů v Boleslavi.

Dne 8. července 1914 dosáhl vysvědčení do spělosti a dne 15. května 1914 vysvědčení k působení.

Působil jako katimní a výpomocný učitel v Kamenici, katimní učitel v Kalhově a dekretem ze dne 9. září 1914 č. 332 ustanoven katimním učitelem druhé třídy v Krasňově.

jiné důležité události
tykající se školy

Dne 22. dubna 1915 vykonána byla školní mládežní dílna od domu stírka kovů a sebráno celkem 447 kg.

26. června 1915 byla ze školní mládeže

usporiádána slavnosť na oslavu opätného
dobytí Lvova.

Č. k. pemska škola rada ke dne 1. listo-
padu 1914 čis. III. - A 89 ai. 1913, č. k. s. p. 69849 ai.
1914 upraveno cestne induske učitelce do Kša-
roňova na 20h ka km, při pjištění vzdale-
nosti 6.8 km 22h 72h ka jednu cestu.

Č. k. pemska škola rada výnosem ke
dne 4. července 1915, čis. III. A 1308, čis. k. s. p.
30.575 ai 1915 povolila, aby pemskejmu puc-
nim pracim na kdejší škole od 1. ledna
1916 vyučovano bylo v jednom oddělení
po čtyřech hodinách v týdně. Za toto
vyučování povolila odměnu počním 44 Kč
ka jednu vyučovací hodinu v týdně.

Pan o. k. okresní školní inspektor navštívil - Inspekce
vš školu kdejší dne 22. března 1915.

Dne 19. července 1915 uděloval Jeho Excellen Kanonička visitace a
ce, nejdištojnější biskupi královskéhradecký, škola a náboženství
v Branišově svátost sv. birmování, matě
konána škola a náboženství.

Žáci v průvodu správce školy, účastnili se
slavnostního uvítání Jeho Milosti.

Počet přídmí vůbec	- - - -	26.849,
mechameškaných	- - - -	22.712 = 84.59%,
namešk. omlubených	- - - -	3.889 = 14.49%,
" neomluvo.	- - - -	248 = 0.92%.

Navštěva školy.

Na počátku škol. r. 1914/15 bylo	- - - -	90 ž. = 54 chl, 42 dív,	<u>Statistický přehled.</u>
ve škol. roce přibýlo	- - - -	4 ž. = 2 " , 2 " ,	
" " " ubýlo	- - - -	9 " = 5 " , 4 " ,	
na konci škol. roku bylo	- - - -	91 " = 51 " , 40 " .	

Všichni žáci byli náboženství římsko-katolického.

Dodatek k odstavci
star učitelství.

Industr. učitelka Fr. Říhová byla de-
kretem c. k. okresní školní rady v Plumpolci
ze dne 10. září 1914, čís. 29/1 ustanovena
industr. učitelkou na odměnu v Tra-
soňově.

Místo nastoupila 16. září 1914.

Fr. Říhová,
správce školy.

8/4. 1916 Fr. Štádník
c. k. okres. šk. inspektor.